

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

III. An Deus mutabilis sit quoad actus liberos scientiæ & voluntatis suæ,
negatiuè saltem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

68 Controu. I. de Dei Essentia, &c.

litas significatur, ut interpretes ibi Iacobi 1. *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudo obumbratis.* Speciatim vero omnes mutationis modi à nobis numerati reiciuntur à Deo apertissimis scripturæ testimoniis tanquā ipsi impossibiles. Primus enim mutationis modus, licet improprius, in Deum cadere nequit, ex Psal. 101. *Initio tu Domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt Celi: ipsi peribunt: Tu autem permanes: & omnes sicut vestimentum veterascent, & sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: Tu autem idem ipse es.* Quod si vulgari fati sensu accipitur omnis, etiā mutatio à Deo excluditur. Vulgo enim de eo, quem aliquo accidenti colore, vel corporis figura, & habitudine moribulæ mutatum videmus, eundem ipsum esse negamus. Quo sensu Chrysol. duplicem illam Mariam ad Christi monumentum cum vnguentis aromaticis aduentantem, de eadem persona Mariæ Magdalenæ subtiliter interpretabatur, quæ tamen ob morum antiquorum, in potiores alios mutationem una Maria, & altera Maria diceretur. Et hispane de sic mutatis de mutatis quoad accidentia vel physica, vel moralia, dicimus: *No es el mismo este hombre.* Sed addit contra primum mutabilitatis modum Plaltes *Et anni tui non deficiunt.*

2. Hæc ipsa specialis Dei, quo ad esse, & existentiam suam immutabilitas expressa est vocibus strictè etiam acceptis testimoniorum, quæ ex Epistola ad Timot. nuper recitabamus, atque aliis, quæ pro Dei æternitate dabimus. Secundus modus mutationis localis eis locis Deo impossibilis asseritur, quibus immensitas diuina exprimitur. Hierem. 23. *Cælum & terram ego impleo.* Baruch. 3. *Excelsus, & immensus.* Tertio verò modo impossibilitas mutationis in Deo per accidentia præsertim scientiæ, aut affectus voluntatis, in quibus, ut dixi, tota est difficultas. Probat ex n. 23. *Non est Deus quasi homo, ut mentiat* (materialiter adhuc ex ignorantia) *neque ut filius hominis ut mutetur:* Voluntate scilicet, & affectu. Proverb. 19. *Multa cogitationes in corde viri: Voluntas autem Domini permanebit:* & tandem Malach. 3. *Ego Dominus, & non mutor.* Est autem ibi sermo de proposito, seu voluntatis diuinæ mutatione, aut mutabilitate, idcirco veritas hæc diuinæ immutabilitatis definita est, ex cap. firmiter de summa Trinit.

3. Pro eadem veritate clamant Patres Boetius notissimus illo suo carmine: *immutæque manens dat cuncta moveri.* August. 1. conf. cap. 6. *Rerum omnium instabilitatem stant causa: iterum omnium mutabilitatem, immutabiles manent origines, & omnium irrationabilium, & temporalium sempiternæ viuunt rationes.* Prosper sententia 145. *Æterna, & incommutabilis est, voluntas eius, nec consilio alternante variatur: in qua simul est, quidquid in rebus creandis, vel ordinandis præcessit, aut sequitur.* Rursus Augustinus 1. Confel. cap. 4. Ita Deum a loquens rem totam, & vniuersim, & luculenter est complexus: *immutabilis mutans omnia, nunquam nouus, nunquam vetus, in nouans omnia, & in vetustatem dedicens superbos, & ne sciunt: semper agens, semper quietus, colligens, & non egens, portans, & implens, & protegens, creans, & nutrens, & perficiens, quævis, cum nihil desit tibi: amas, nec astutus zelus, & securus: pœnitet te, & non doles: irascens, & tranquillus es: opera mutas, nec mutas consilium: recipis, quod inuenis, & nunquam auarus, & usuras exiguus. Super erogatur tibi, ut debeas, ut qui habet aliquid non tuum reddidit debita, nullis debens: donas debita, nihil perdens.*

4. A ratione verò facilis se dat probatio. Primo ex Dei simplicitate, quæ omnem ab eo compositionem intrinsecam tam substantialem, quam accidentalem (sine qua vera mutatio, & non de nomine solum, esse nequit) ab eo repellit. Secundò, ex Dei infinitate per essentiam, ex qua omnia attributa alia ipsi necessario, ubi primum est, adesse necessariò inferuntur, ac proinde immutabilitas. Insuper, ut præfatione quæstionis docebam, cum infinitas hæc Dei attributalis per essentiam physicam in eo stet, ut nihil maius Deo esse possit: ac proinde omnium, quæ imperfectionem non dicunt formalis eminentialis, seu omnium possibilium ab imperfectionibus suppuratorum formalis continentia: quidquid accidere potest ab ipso necessario præhabetur eminentiori formalitate: ac proinde, quidquid aduenire illi cogitur, chimericum est.

Tertiò ex æternitate mutatio quoad esse, seu existentiam illi est impossibilis. Ex immensitate mutatio quoad locum: ex scientiæ infinitate metaphysica, cuiusque certitudine fit, ut nihil deuio fecit, nec falli possit: indeque etiam ut nunquam mutet consilium, nec decreta, quæ sapientissime, ac prudentissime semel habuit. Inde denique quod statim, atque ab æterno est decernat, velutque omnia decernenda, atque volenda: cum ad omnia præconilianda, neque experientias, neque temporis inducias expectet, ut perfectissime cuncta percaleat.

5. Dices primò: Deum ex tempore creatorem esse, vereque proinde dici, aliisque nomina, & nomina temporarie subire, quæ ex æternitate non subit: in quibus præcipuum est incarnatum esse, atque humanitati vnium, adeoque intrinsecè vnium, atque humanitas, quæ eiusmodi vnione ad ipsum mutatur. Huius difficultatis solutionem desperasse videtur Augustinus 2. de ciuitate. cap. 1. Eam autem intuenit, deditque tandem 5. Trinit. cap. 15. & 16. respondens (quod verissimum est) nempe eas denominationes non ab intrinseca aliqua Dei forma, seu entitate ipsi physice inherente, atque in tempore accedente, sed ab extrinseca actione, & effectu creatis Deo tribui: quæ cum tempore adueniat, Deum ex tempore solum denominant, non ex æternitate: quod si Deus nobis de remedio prouideret, vel prouidens in tempore oportuno apud scripturas dicitur, non de intrinseca ipsi prouidentia, sed de eius effectu & remedio intelligendum est. Prout scilicet prouideret tantum valeat, ac succurrere. Ad illud de Incarnatione, & vnione intima Dei ad humanitatem diximus controuersi, de incarnat. Nunc satis sit scire intimam vnus extremi ad aliud vnionem non inferre huius in illo inhæsionem, quæ ad intrinsecam eius mutationem requiritur, sed adhesionem solam satis esse.

QVÆSTIO III.

An Deus mutabilis sit, quoad actus liberos Scientiæ & voluntatis suæ, negative saltem?

DEUM in suis liberis etiam actibus scientiæ, & voluntatis immutabilem contrarie, id est ad scientiam, seu voluntatem contrariam suadent, & testimonia scripturæ, quæ vltimo loco quæst. proxima recitabamus (quæ de hac immutabilitate expresse loquuntur) & rationes, quas subiunximus: aut immutabilitatem negatiuam, vel per cessationem actus, quem ab æterno habuit, temporaneam, vel per temporaneum actus, quem ab æterno non habuit, aduentum, non ita clare ea omnia suadent. Idcirco, & quia speciales, grauissimæque difficultates negatiuam hanc Dei, quo ad eos actus, immutabilitatem impugnant, scilicet de ea dicere operæ pretium duxi, ut ea omnia, quibus, quo ad eam, vortit error, aut vlla Theologis aberrandi occasio relinqueretur, radicibus conuellerem: ne posthac alicui esse officiculo possent.

CERTAMEN I.

Quæ negatiuam Dei quo ad actus liberos Scientiæ, & voluntatis mutabilitatem, vel suadent, vel emolliunt recensentur, ac repelluntur.

1. **V**Orstius ut retuli. q. 2. cert. 1. n. 2. mutabilitatem negatiuam, quoad actus liberos voluntatis in Deo admittendam necessariò effutit. Cum enim hi Deo non adiunt necessariò, sed potuerint ipsi absolute non adesse

adesse locus in eis mutationi negativæ saltem videtur adesse quod ipsum de scientia libera Dei quæ circa contingentia versatur, videtur eadem ratione admittendum. Verum, licet eiusmodi actuum diuinorum contingentia, & libertas in grauissimis Theologiæ difficultatibus memoraretur; at Dei, quo ad eos adhuc, mutabilitatem, nullatenus suadet. Etenim eorum libertas eatenus solum illos ab aliis necessariis Dei prædicatis discriminat: quod hæc Deo necessario adsint, illa verò non item, sed absolute potuerint non esse. Non autem in eo, quod decreta, vel scientia libera contingentium semel habita possint in opposita mutari, vel deficere in tempore, vel non habita ab æterno, in tempore incipere: id enim ad eorum libertatem, & contingentiam, quæ in diuinis prædicatis necessariis deficit, opus non est; sed solum quod pro priori libertatis in actu primo possint non esse: quod habent, etsi æternitate menluerentur, sinque necessariis Dei prædicatis coarctæ: quare ex eorum contingentia, & libertate præcise mutabilitati adhuc negativæ Dei, quo ad illa, locus minime datur.

2. Dices: Pro illo priori indifferentiæ, & libertatis diuinæ non est decretum Dei: si enim illud pro tunc adesset, non esset libertas ad ipsum, vel eius negationem, ac proinde neque libertas contradictionis, neque ad oppositum decretum, quare neque libertas contrarietatis: cum ex actu, siue in actu primo sit decreti illius determinatio. Ad coniungendum autem cum illo, vel eius negationem, vel decretum oppositum potestas chymatica est, & impossibilis: ergo, cum Deus concipiat actum liberum transire ad illum ab eius negatione, siue à non volente, aut sciente, ad volentem, & cognoscentem obiecta contingentia. Hoc autem nequit fieri in æternitate, pro qua, quodvis in actu primo Deo adesset, ipsi verificatur adesse: ergo in tempore. Verum convinceris tuis ipsis consequentis non adesse Deo pro illo priori, negationem decreti, ac scientiæ liberæ, quam adesse pro illo contendis quamque pro posteriori habuit, ne lædatur libertas Dei in actu primo. Et quidem neutrum extremorum libertatis, siue contrarietatis, siue contradictionis pro illo priori causis liberæ adesse certissimum est, & ea certitudine, qua effectus causa sua non est, & qua causa libera aut potestas ad verum est. Itaque potestas actiua ad verumliber, quæ formalissime libertas in actu primo potestatis, seu causæ liberæ est, ab utroque extremo præscindit, ac proinde neutrum in illa est, præcise quidem, non negatiue. Nam prioritatis signa, seu instantia non sunt essendi, vel non essendi siue verificationis instantia, sed causalitatis, atque ut vulgo dicitur instantia, à quibus actus secundus potest esse, non in quibus sit, esseque possit.

3. Aliunde tamen alij dicere possent Deum posse temporarie incipere, vel desinere posse libere velle, vel scire contingentia obiecta, quin proprie, & physice intrinsece mutaretur: etenim, licet ab æterno, atque in æternum non haberet decreta, & scientiam liberam, quam habet, vel haberet, actus liberos eis oppositos, nihil physicum & reale haberet, vel ei deficeret, quod modo non habeat, vel deficiat; alioqui eiusmodi decreta, & scientia libera, libera Deo non essent: quia tam necessariæ ea haberet, quam necessario est immutabilis: ergo, licet in tempore incipiat, vel desinat decretum, & scientia libera, quam modo habet, nihil ei intrinsece deficit, vel aduenit eis, quæ de facto habet, habuitque ab æterno, aut in æternum habebit, si eiusmodi decreta non deficerent, vel inciperent temporarie; Patet consequentia: quia sine defectu, vel aduentu denuo alienius intrinsece, quod physice subiectum antea, vel habebat, vel non habebat, nequit esse propria physica, & intrinseca eius mutatio, quæ sola Deo repugnat. Confirmatur: quia Deum libere scire, vel velle, solum addit supra amorem, & amorem necessarium diuinum denominationem extrinsecam ab obiecti contingentibus, & respectum rationis in ea fundatum. Hæc autem in tempore Deo aduenire, deficereque posse supra admittimus: patetque in denominatione actualis creatoris rem: ergo & denominationes libere volentis, & scientis.

4. Ut à postremo hoc ordinar solutionem, nego denominationes scientis, & volentis contingentia obiecta esse
Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

solum extrinsecas Deo: sunt enim omnino intrinsecæ. Quomodo autem, cum intrinsecæ sint, possint Deo absolute deficere, communis, grauiorque difficultas est, quam, ut cursim extra propriam sedem tractetur. Me igitur de ea videre controuers. de voluntate Dei dist. de decreti liberi const. ubi id per otium examinabo; etsi propius velitis controuers. de scientia Dei, quæ huic primæ immediate succederet. Sed admissio denominationes extrinsecas Deo esse. Nego consequentiam: licet enim denominationes extrinsecas, quæ temporaneum aduentum extrinsece contingentis, à quo desumuntur, spectant, Deus in tempore sæpe subeat, ut patet in exemplo adducto actualis creatoris & similibus. Alit cas, quæ temporaneum aduentum, & existentiam actuale extrinsece, à quo desumuntur, non spectant, neque in tempore, neque ad tempus subire Deus potest. Huiusmodi autem sunt denominationes scientis, & volentis libere obiecta contingentia, etsi extrinsecas esse admittamus: desumuntur enim à veritate, seu cognoscibilitate, atque à bonitate, seu amabilitate obiecti, quod quantumvis contingens sit, si semel verum, seu cognoscibile, & bonum, seu amabile sit, non solum quando de præsentia est, sed semper ex æternitate, & per æternitatem verum, seu cognoscibile, ac bonum, seu amabile est. Hinc patet ad præcipuum argumentum solutio. Nam, etsi ea deficientia actus liberi non appareat formalis intrinseca Dei mutatio formaliter, at ex ea inferitur intrinseca formalis physica mutatio ipsius. Nam, si veritas, & bonitas, seu obiectum amabile, & cognoscibile, quod semel, & aliquando tale est, ab æternitate, & per æternitatem, semper cognoscibile, & amabile est, atque non ex æternitate, vel per æternitatem à Deo cognoscitur & amaretur, sed solum temporarie, tota æternitate è solo defectu infinitæ intelligentiæ, & omnis scientiæ Dei, quæ prædicata intrinseca Dei sunt, ea obiecta non intelligeret, atque è simili intrinseco defectu non amaret: quod non inferitur ex eo, quod ea, quæ solum poterant esse vera, & futura, non autem fuerunt, non amaret, neque intelligat.

5. Murciani Recentiores argumentis contra Dei, quo ad hos actus, in variationem temporaneam à se subtiliter, & docte satis instructis parum absuit, quin ponderi difficultatis succumbent: in eamque irent sententiam, ut Dei, quo ad actus liberos scientiæ, & voluntatis, temporariam variationem saltem negatiue faterentur. Aiebant enim (audaciorum nomine, non suo) quoddam esse in creatis contingentibus veritates bonitatisque, non, nisi quando actu de præsentia sunt cognoscibiles, & amabiles, ut eorum argumenta contendeant, satis, ut cert. 3. videbimus, efficaciter: quare quod ab æterno à Deo nesciantur ignorantia verti Deo non posse: ac proinde, neque defectum physicum omnis scientiæ, neque intelligentiæ curritatem in Deo arguere: quemadmodum nuper dicebamus de nescientia Dei futurorum, quæ, licet, futura absolute esse possint, nusquam tamen absolute erunt. Ideo, ipsi tandem scriptura Patrum sola, & Scholasticorum reuerentia, ne in eam eant sententiam teneri se fatentur, nusquam autem ratione. Si enim illud principium eueratur, quod semel verum, bonumque, seu cognoscibile, & amabile est, semper est amabile, & cognoscibile. Certum statumque non sit, non erit vnde Dei, quo ad actus liberos immutabilitas, seu inuariabilitas negatiua à ratione monstretur. Sed certe nos, quibus, licet ingenij tardioris, in scripturæ Patrumque dogmaticas sententias amor, atque erga veritates in eis contentas ingenuitas, magna ex parte ingenium est, non ita acriter horum Recentiorum argumenta premere ut in à Deo in via agamus cert. 3.

ostendimus: ubi etiam videbimus nullas esse veritates, aut bonitates temporari detrimino affixas, quæ neque ante illud, neque post illud sint cognoscibiles, & amabiles.

CERTAMEN II.

Deus quo ad actus liberos scientiæ, & voluntatis etiam immutabilis profusus, & invariabilis auctoritate, & ratione monstratur, & ex parte vindicatur.

Probatur primo ex illis verbis Psalmi. *Tu autem idem ipse es* vulgari cetero nō sentio, quem fatigat ad litteram dedimus q. 2. cert. n. 1. omnem etiam quo ad affectiones, & actus metaphysicos Deū mutari nō potest, & variationem proflus a Deo repellit. Secundo ex illo Jacobi 1. *Nec vicissitudinis umbramvis.* Eius enim adjectivo temporaneo veritatis temporis fluo affixæ, æque bonitatis in eo ipsi similis, ac promide & Scientiæ, & voluntatis libertæ, quæ Deo ab æterno non adiuisset, nec formalis, nec illaria physica intrinseca, & propria mutatio, adinac negatua, Deo adesset: neque etiam si deficerent temporariæ & temporaneorum eorum obiectuorum recessu o discursum datum cert. 1. n. 5. quem falso inani principio inferius ostendimus, ad mutationes, & vicissitudines umbrationem, fleg umbram in eo esse, quod nescientia de obiecto contingenti eius scientia succedat, æque huius rursus per æternitatem succellat fide eisdem obiecti nescientia negari minime potest. Reliqua scriptura testimonia ibidem n. 2. producta præsentis instituti de immutabilitate negatua Dei, in eo quidem iudicio, non sunt.

2. Ex recitatis Patribus ad rem præsentem faciunt illa Augustini verba i. confell. cap.6. *Rerum omnium instabilitur sunt causa & rerum omnium mutabilitur immutabiles manent origines* (scilicet decreta, & omniū irrationabilium, & temporalium sempiternæ voluntates rationes: Idem Scientia Dei ea, & dilponens; & contemplanis. Sententiæ enim illa Prosperi, quæ est 14. *Eterna, & incommutabilis est voluntas eius, nec confilii alternatè variatur; in quâ simul est, quid quid in rebus creandis vel ordinandis præceperit, nisi sequitur. Cùm autem consilium, seu scientia non æternetur, quare, in Deo voluntate simul sit, quidquid fuerit illi temporis fuit, ut est iuxta Prosperum, nulla ex æternitate, & per æternitatem in eis varietas, quare nec mutationis adhuc negatūe vimbra, quod ad ea, etiam vique potest.*

3. Ratione infus per praeceptum potest. Primum est praeceptum diuinum, quod in actibus Dei liberis tam voluntatis, quam intellectus intrinsicè necessarium, & essentialiter inuoluitur. De ratione enim cuiuslibet praecepti diuini verè, ac intrinsicè tale, est aeternum esse: atque scientia, & voluntas libera Dei de obiecto quouis, quantumuis contingenti, & defectibili verè, ac intrinsicè diuina est: ergo, & aeterna. Atqui aeternè nequit fuisse appare ante, fuit à parte post sui defectus obsequi implicatione accedere: ergo necne actibus liberis scientia, & voluntas diuina de obiecto vilo, quantumuis contingenti, & defectibili, probatur secundo ex summa intelligentia, seu vi intellectiva, atque omniscentia diuina, quod ad scientiam Dei liberam, (in qua praecipua infortior difficultas expeditur ad cert. 3.) eternum ex his praeceptis necessarium inferitur. Deum ex aeternitate, ac per aeternitatem cognoscere quidquid ex ea, & per eam est cognoscibile, ne vel omniscius aliquando non fit, quæque, ac finitè intelligentia arguatur. Atqui obiectum quoduis quantumuis absolute sit, & defectibile ex eo præcise, quod aliquando absolute fit, verum, & cognoscibile est ante ad aeternitate fore, & successiuè aeternitate fuisse: ergo ad fore, & fuisse cognoscitur à Deo in illis, & esse per durationem, qua est. Absumpta minor subiecta probatione claret, quæ est. Absumpta minor subiecta probatione claret, quæ est. Absumpta minor subiecta probatione claret, quæ est.

dicatur diuini è conceptu suo indiuisibilem de euidenter
inferitur amorì, & scientiæ Dei primo habitis, & conce-
ptis nihil amoris, aut scientiæ accedere vnquam, vquam-
ue posse de aliquo obiecto.

4. Obiecti primo. Nequit fieri inuariabiliter nisi inuariabiliter verum: at tale contingens non est, cum absolute possit non esse: ergo nequit inuariabiliter fieri. Distingue minorem. Tale est quod inuariabiliter, quod aliquando fit, ex qua Deo fitur, & ex qua absolute non potest non esse aliquando: arque, ex attentitate fore, & per attentitatem succellum fuisse, nego minorem; inde consequentiam in eo sensu. Initias adhuc ex suppositione, quod aliquando sit contingens, eius enitas potest deficere aliquando: ergo & veritas quæ ab ea non differt. Distingue maiorem. Potest deficere per seipsum attento suo actu primo solo, aliquando fateor, obiectum nego, & famuliter consequentiam, scilicet consequens iuxta dictum. Instabis secundo: scientia Dei de obiecto contingenti ei dem, arque hoc; contingenter pro singulis instantibus subest, arque hoc, adhuc ex suppositione, quod in vno instanti sit potest in aliis deficere, etique proxime contingenter in aliis: ergo, & scientia Dei de illo, adhuc ex suppositione quod semel sit, contingenter, ac defectibiliter perseverat. Est manifeste aquocatio. Ex eo enim, quod scientia Dei contingencia obiecti subit, quia, si non fit in hoc instanti non cognoscitur esse in illo, neque in secundo, si in eo, y potest obiectum contingens non fit. Ast non inde inferitur scientiam de obiecto existentem in primo instanti illo, y existentem in illo, posse deficere, & cessare in instanti secundo: sed solum posse non esse scientiam obiecti eiusdem, y existentis in instanti secundo non solum in illo, sed & in tota æternitate. His cisendo, impugnari potest æternitas actum voluntatis diuine liberorum, quod obiecti contingents existentiam supponunt y quibus eodem occurrent solutiones.

tionibus, Sed vrgentius contra actus liberos omnes voluntatis diuina, tam complacentia, quam desiderij, argues, qui neque ab aeterno esse, neque in aeternum videntur posse perdurare, Bona enim creata, vix physica, vix moralia; neque ab aeterno, neque in aeternum actu deprehensibiles sunt; atque complacentia nequit sine boni praesentia esse, cum essentia sua in bonum, vt praesens, feratur & de go Dei complacentia de bonis creatis neque ab aeterno est, neque in aeternum est; sed cum eorum praesentia temporaria incipit, & absentia eorum temporaria finitur. Quod ipsum de desiderio facili probatur; cum hoc boni absentiam essentia sua requirit, cuique praesentia, quae temporaria in creatis est, necessario pereat. Quod si desiderium efficax sit de re tali tempore opponendaq; ne possit, transiitque eo tempore perseuerare illud nequit, quin sit desiderium efficax de re impossibili, quod implicat: tempus enim illud nequit redire: & quidem licet decreta ab aeterno ab Dei perfectione concepta fuerint irrita tamen, & otiose, quare & replignantur vti tra rei statuto tempore effusione, consideratione quae videtur perduratura. Nec valet recursus ad praesentiam physicam rerum aeternitati Dei per aeternitatem tem: atque et aeternitate S. Thomae impossitam: vt enim vera esset, atque ad gaudium aeternum Dei de illis sufficeret; ad omne Dei erga creatura desiderium, contra scripturam; abeundum satis foret: nisi ad praesentiam rerum temporaneam in propria mensura reuertatur: in qua totus argumenti impetus: est exicipien- dus.

dis. A. Respondet de creato gaudio, & desiderio rerum
esse aeternis: in quibus certius incertiorum: ac latent
non adeo constans scientia nostra, atque in Deo de ab-
senti, ac nondum existentem est, neque anxietatem, de-
siderij creati indiuiduum comitem, nobis eximit, neque
gaudio de futuro boni exitientia locum facit: quod si om-
nimoda de futuro boni infallibilis, ac secuta nobis
adesset notitia, gaudere perinde possemus, ac si praesens
nobis adesset. Scite enim de certitudine promissorum
a suo imperatore in hanc sententiam Patet in sua Pa-
negeyri scriptis. *Tam certa sunt, quae spondet, ut, tunc
videntur accepta, cum spondes. Cumque habentis fide
videntur esse, ut, tunc homines incipient felicitate gau-
dere, cum capissent esse felices; tu promittens praestanti
inuenisti*

invenisti tempus, quod nobis natura subtraxerat: ut, quæ aspectu solùm inuabant, etiam adspicienda delectarent. Ne tamen rhetoricæ magis, quam solidæ, icholasticæ, ac vilius dictum à Panegyrista videatur accedat Arist. 2. Rethor. c. 5. ubi de malo cetero futuro, Timorem non posse concipi ait, sed tristitiam gaudii oppositam. *Opus est* (inquit ille) *salutis subesse spem, pro quo perheretiscimus.* Cui consentit S. Thom. 1. p. q. 62. art. 2. & 3. p. q. 15. art. 7. Eius veritatis firmiorem habemus Christi testimonium Ioann. 8. n. 50. *Abraham* (Christi tot retro annis antecessor) *pater vester exultauit, ut videret diem meum: vidit, & gauisus est.* Vnde & Apostolus ad Roman. 8. Beatos suam beatitatem sperare non posse aiebat dicens: *quod vidit quis, quid sperat?* cum tamen nunc certo futuræ spei, ac desiderij actum impediret, gauisusque affectum moueret Beatis, fore per æternitatem desiderare, sperareque possent, quam fore certò videbant. Erratio est. Quia, quod nobis gaudium ingenerat, non est physica eius præsentia, & existentia in se, sed in cognitione certa, ut de eius existentia securi reddamur: quare infallibilis certa, ac secuta scientia de boni futuritione absoluta ad mouendum nostrum gaudium, visioni de eius præsentia æquiualeat, atque in morali æstimatione idem omnino est: cum ergo Deo creata bona, eorumque impropria duratione existentia à Deo certè, atque infallibiliter, ut existentia, sibi que pro illa coexistentia, ex æternitate videantur atque tunc, atque cum in se præsentia, & existentia sunt, gaudium mouere ipsi possunt.

7. Ad illud de desiderio dicito: Deum ad illud non boni creati, nec futuritionis eius visionem, sed vel scientia simplicis intelligentiæ de eius possibilitate, vel scientia media de eius conditionata futuritione moueri. Cum autem hæ scientiæ æternæ per omnes sint, atque Dei voluntatem sollicitent, sique æmpossibiles cum scientia visionis de rei futuritione, atque actuali existentia, & cum gaudio per hanc regulato; desiderium regulatum per illas æternè perdurat: quod in nobis nequit euenire, quibus obiecti præsentia, & possessio scientiam de eius existentia pro tunc deperit. Inde verò constat desiderium efficax de re talitè appropinquanda, eo adhuc elapso, & inuenerit non ferri in impossibile: nam per scientiam simplicis intelligentiæ, aut conditionatam, qua semper regulatur, Deique ad illud mouetur, non proponitur cum actuali existentia elapsa, seu præterita, sed pro priori quasi naturæ, & maioris vniuersalitatis, ut ab actuali existentia, & negatione sui præcindit. Sed neque tam est desiderium illud otiosum. Tum quia nec vitius casualis (cuiusmodi decretum efficax est) otiosa, & frustranea est post absolutum effectum: cum satis ne frustranea, & otiosa sit, habeat, si ad actum reduci possit aliquando: nempe quando oportet, & ubi oportet, ut docet Cateranus aiebat. Tum quia, si otiosus & frustratè non fuit per vos ab æterno, cum non poterat effectum pro hoc instanti decretum apponere, quia id ad Dei perfectionem spectat, ita neque clasp hoc instanti otiosus, & frustratè per æternitatem perdurabit: quia id ad perfectionem immutabilitatis Dei est necessarium. Denique his argumentis solutio sequentibus adhibenda clarius adhuc satisfacet.

CERTAMEN II.

Difficiliores ex Scientia, obiectiones enervantur.

1. Obicitur difficilior adhuc. Deus ab æterno nouit incarnationem futuram, quam futuram non potest, nisi falsò indicare, ex quo peracta de facto fuit: ergo iudicium de eius futuritione Deo ex tunc cessauit, ac defecit. Item ex eo tempore Incarnatio, aut Natiuitas Christi præterita à Deo indicatur, cum tamen præterita per antecedentem æternitatem ab eo iudicari non potuerit, quia falsò indicaretur, quod Deo repugnat: ergo iudicium de Incarnationis, aut Natiuitatis præteriti.

Christoph. de Ortega, de Deo Uno. Tomus I.

tionem ab eo tempore Deo cepit. Denique solùm cum actu & de præsentis erat, siueque Incarnatio, & Natiuitas Christi vere iudicari à Deo poterat actu, & de præsentis fieri, vel esse, non autem æternitate antecedente, vel subsequenti illud instans: siquidem in eis falsum esset hoc Dei iudicium *Incarnatio, vel Natiuitas actus, & de præsentis est*: ergo scientia & iudicium hoc diuinum in tempore cepit, atque in tempore defecit Deo; ac proinde Deus, quo ad scientiam absolute existentium contingentium mutatur negatiue in tempore, & à positua scientia in negationem eius, & positua à negatione scientiæ in scientiam de illis. Nec videtur communis solutio sufficiens: quod nimirum ea mutatio in scientia, & iudicio Dei intrinsecè non sit, sed in obiectis ipsis extrinsecè à tempore, quo durant, eiusque varietate, à qua intrinsecè Dei scientia denominatur extrinsecè præscientia. Etenim argumenta intrinsecè Dei iudicium falsum esse, ac proinde Deo impossibile nisi eis determinatis temporibus futuritionis; præsentia, aut præteritionis obiecti, videntur ostendere. Id quod duplici argumento acutè satis instructo contendunt Murciani Recentiores, & à priori, & ab absurdo.

2. A priori: quia rem esse actu, & de præsentis diuersa veritas obiectiua est ab hoc, quod rem futuram esse, aut præteritam, & cui assentiri verè, ac proinde absolute non potest Deus, quousque eius duratio de præsentis sit: alioqui assentiri ei veritati res, vel duratio, actu, & de præsentis est extra eius, & durationis præsentiam, nimirum antequam sit, vel postquam præterit potest: atque nobis nunc reuelare: *Antichristus est*, actu nimirum, & de præsentis, ac similiter *Iudas, actu, & de præsentis tradidit Christum in horro.* Si enim non sit diuersa veritas obiectiua, vel sit extra actualem eius existentiam de præsentis verè, ac proinde absolute iudicabilis à Deo: & erit absolute reuelabilis, Quocumque enim tempore Deus verè iudicat aliquid absolute, potest, & absolute, ut illud iudicat, nobis reuelare. Confirmant à paritate triplicis status rei: nempe possibilitatis, futuritionis conditionata, & futuritionis absolute, qui diuersas veritates obiectiuas constituunt, quarum neutra pro statu prioris potest iudicari, scilicet à Deo, quousque res in illo de facto sit: ac proinde diuersas in Deo scientias constituunt: ergo & veritas actualis existentia rei de præsentis diuersa est à veritate futuritionis; neque de re pro statu futuritionis vere iudicabilis, quousque actu, & de præsentis sit, verè res, eiusque duratio: diuerso item iudicio, quo futura iudicabatur, & res, & duratio eius. Confirmant secundo argumento, quod ex gaudiij natura nobis opposuimus cert. 2. quod nisi de bono actu existentem, & possessio esse nequit.

3. Si recurramus ad Thomisticam rerum præsentiam in æternitate, incidit in impugnationes tactas ibi. Si autem ad diuinæ scientiæ eminentiam, quæ abique vlla sui variatione succedentes temporariè veritates repræsentet, ac penetrat: id solum contenditur. Si solum pro tempore, quo de præsentis sunt repræsentari admittas, ac de nouo tunc vere denominari scientem absolute Deum rem de præsentis, & actu esse: id enim solum satis est, ut diuinæ scientiæ eminentia saluetur. Est tamen contra Augustinum, & Prosperum, imò & reliquos Patres, & Theologos, qui hac de re disseruere. Idemque contra. Idem in affectibus Dei liberis fateri teneberis. Si tertio dicas implicare aliquid esse aliquando verum quod ab æterno, & æternè verum non sit, atque iudicabile, & cognoscibile ut in cert. 2. arguebamus. Solùm probabis esse verum veritate futuritionis, & præteritionis, atque, ut futurum ab æterno, ut præteritum verò per æternitatem etiam successuram esse verè cognoscibile, ut argumentum nostrum ibi probabat. At verò veritatem de præsentis, seu hoc quod est actu, & de præsentis rem esse, atque ita esse ab æternitate, in qua nondum de præsentis res est, aut ea elapsa eiusque duratione per æternitatem, in qua eius negatio suo modo erit, ac rem esse repugnabit, eam veritatem obiectiuam huius iudicij, *res eiusque duratio actu est, ac de præsentis* persistere, non apparet unde probetur, adhuc appareat, ut argumento, specie saltem minus, satisfiat.

4. Ceterum, etsi certum sit diuersam obiectiuam veritatem esse rei, seu durationis futuritionis ab eius actuali existentia de præsentis, quia plura vnum obiectum, quam

aliud inuoluit, ut iam dicam; hanc tamen quo ad omnia, quæ ex parte obiecti claudit, atque importat non posse, quo ad vsque depraesentem sit, tam à Deo, quam à nobis cognoscei, ac iudicari hereticum videtur. Primo enim recitis verbis ex Ioann. 8. *Abraham Pater vester exultauit, ut videret diem meum* (tot post saeculis futurum) *vidit, & gaudium est*. Plane aduersatur. Secundo: quia si res vel duratio futura secundum totum, quod depraesentem habebit, quando actu, & depraesentem sit, cognoscatur, antequam actu, & depraesentem sit, nec Deus reuelare, neque homines prophettare, ac pradicere futura potuissent contra aperta lexcenta scripturæ testimonia. Cum enim siue rei, siue durationis futuritio, prater eius negationem in duratione, pro qua futura res, vel duratio est, dicat eius actualem existentiam absolutam pro duratione, in qua actu, & depraesentem erit, eoque modo, quo tunc erit, si ea absoluta existentia, eius, quæ actu, & depraesentem tunc erit, ante acta duratione cum omnibus, quæ claudit cognoscatur à Deo, & ab homine, res, vel duratio futura cognosci, ac iudicari non poterit: ac proinde neque à Deo reuelari, neque ab homine poterit prophetari. Stet ergo actualem existentiam absolutam rei, vel durationis antequam depraesentem, & actu sit cum omnibus, quæ ex parte obiecti importat posse cognosci, & iudicari.

5. Ut autem argumento, & confirmationibus, quibus oppositum Recentiores contendebant satisfiat, obseruandum aliud certissimum etiam est. Nempe in omni iudicio siue interno, siue externo verbum, siue copulam debere necessario intercedere, quæ prater identitatem prædicari, & subiecti concernat, durationem, in qua & iudicans iudicat, & iudicium profertur, iudicio, & iudicanti proportionatam, & propriam. Vnde quia duratio nobis iudicantibus, nostrisque iudiciis propria, & proportionata successiva, diuersisque sibi succedentibus constat, verba, quibus necessario iudicamus per varia tempora præsentis, præteriti, & futuri coniunguntur: quoniam vero duratio iudicanti Deo, eiusque iudicio proportionata, & propria indiuisibilis, totaque simul æternitas est, quæ totum explet, imò & circumdat tempus, sit, ut copula est, seu verbum quoduis diuini iudicii eius æternitatem solam necessario concernat: quæ cum omne tempus, & ultra, in se indiuisibiliter claudat, nusquam variatur duratio iudicii diuini. Deique per illud iudicantis, quam copula, seu verbum, quo iudicat concernit id nobis. Regius Psaltes voluit insinuare verbis illis, quæ nostro concipiendi modo, & idiomate grammaticali non bonam concordantiam, sed discordantiam grammaticam, & solecismum sonant Psal. 2. vbi de suo Filio æterno Pater aiebat. *Ego hodie genui te*. Cum *hodie* præsens dicat, & *genui* præteritum; si tamen duratio importata per diuini iudicii copulam, quæ indiuisibiliter physice, ac metaphysice omne continet, ambitque tempus, nempe Dei æternitas attendatur diuinæ grammaticæ concordantia deprehenderetur sublimis. Hinc patet Deum, de omni quidem tempore, non tamen cum aliquo tempore, uti nos, iudicare; sed cum æternitate sua, quam solam iudicii diuini copula concernit.

6. Ex quo rursus patet discrimen aliud inter veritates obiectiuas iudicii nostri de futuritione, & depraesentia obiecti huius propositionibus: *res, vel duratio erit*: & *res, vel duratio est nunc depraesentem*, & inter iudicium diuinum de illidem obiectis. Ex quo discrimine prona est tam proposita, quam statim proponenda difficultatis expeditio. Cum enim iudicii nostri verbum, seu copula tempus, & durationem iudicii ipsius, & nostri iudicantium concernat, neque non ex diuersitate temporis, in quo à nobis habetur interius, vel exterius iudicium, obiectum, atque iudicium ipsum variari; ac proinde de re, aut duratione, quæ nondum depraesentem aduenit iudicium depraesentem ferri, ac enuntiare vere minime posse, sed solum de futuro. v. g. *Antichristus est*; sed solum *Antichristus erit*: quia respectu temporis importat per copulam iudicii, quod nunc habemus, verbi que exterius significamus Antichristus vere non est depraesentem, ut copula importat, sed erit, ut iudicii secundi copula importatur. At vero cum duratio importata per diuini iudicii copulam Dei æternitas sit, quæ omne tempus indiuisibiliter implet, explet, ac circumdat, cuiusque proinde respectu nihil potest esse, præteritum, aut futurum, cum eidem toti indiuisibili

æternitati Dei omnia, sua vnumquodque duratione, coexistant, sit plane, ut ex parte durationis importatæ per diuini iudicii copulam nulla eorum iudiciorum diuersitas sit: cum sit eadem physice, & metaphysice infectilis diuinæ æternitatis duratio, sed tota varietas ex parte subiecti, & prædicati extrinsecæ Deo durationis, est ipsi intrinsecæ se habeat, nulla ad eiusmodi variationem habitata ratione durationis per copulam iudicii diuini importatam, quæ eadem est: quia licet de tempore omni, non tamen cum tempore, ut diximus, iudicat, sed necessario cum sua iudicat æternitate.

7. Hinc claret ad argumentum, & confirmationes solutio. Etenim diuersa licet veritas sit rei, vel durationis futuritio ab eius actuali præsentia pro sua duratione, quia præter hanc eius negationem tempore antecedenti exerceat, atque item nostro iudicandi modo tam interius, quam exterius, tempus, quo iudicium habetur ea propositione concernitur: quare non solum diuersæ veritates obiectiue sunt, sed quæ à nobis nequeant simul eodemque tempore de futuro, ac depraesentem vere iudicari cum respectu temporis eiusdem nihil præsens, & futurum esse queat; imò neque quod postea succedet ante acto tempore esse, licet actualis existentia, & præsentia pro sua duratione futuri cuiusvis necessario iudicanda sit, ut dixi n. 4. ut fore iudicetur; sed tamen respectu Dei, licet diuersæ etiam veritates sint rei futuritio, & præsentia, cum hanc differentiam non habeant respectu æternitatis diuinæ, cum qua ab ipso iudicatur, & quæ iudicio suo necessario concernitur, sed respectu durationis Deo extrinsecæ, siue realis futuræ, aut præteritæ, ac præsentis, siue possibilis solum, aut imaginariæ, cum qua Deus non iudicat, quamque eius iudicium non concernit. Vtrumque iudicium de rei futuritione pro extrinsecæ Deo duratione respectu cuius est figura, & de eius actuali existentia depraesentem, & ab æterno, & in æternum verum esse simul potest: quia vere pro illa extrinsecæ Deo duratione, res vel duratio successura erit, atque pro alia vere depraesentem est: imò ideo vere ante acto tempore erit: quia alia sequenti duratione verum erit, quod actu depraesentem est. Quare cum de eis extrinsecis temporibus, ut obiectis ex parte extremorum iudicii, non autem cum eis, iudicat, sed cum eadem indiuisibili sue æternitatis duratione, vere tota illa sua æternitate iudicat: quia nulla est durationis importatæ per sui iudicii copulam variatio, ut veritas obiectiua vtriusque propositionis per illam varietur, sed sola extrinsecæ durationis variatio, quam simul cognoscit, ac penetrat, ut vere, ac certo iudicare possit respectu vnius esse præsentem respectu alterius futuram respectu alterius præteritam.

8. Inde constat ex tempore nostro, cum quo Dei iudicia comparamus, siue de actuali præsentia rei, siue de eius futuritione sint, nullam oriri obiectiuam iudicii cuiusvis ex illis diuersitatem; licet ex imperfecto nostro modo iudicandi cum tempore diuersitas apprehendatur. Quod autem dicebatur Deum, si æterne iudicat rei actualem præsentiam posse æterne, vel ante actualem rei præsentiam eam nobis reuelare propositione depraesentem falsum omnino est: cum enim reuelatio nobis nostro idiomate fieri necessario debeat, in quo propositione tempus nostrum concernit, depraesentem, respectu cuius res est vere futura, atque, ut talis à Deo cognoscitur, non autem respectu eius, ut præsens, falsum necessario, atque aliud, quod non iudicabat, reuelaret: Confirmatio ex triplici statu, rerum, possibilitatis futuritionis conditionatæ, & absolute quæ diuersas rei obiectiuas veritates constituunt, solum in proprio cuiusque signo esse cognoscibiles; non autem extremam in prioribus, aut secundam in primo, paritatem non habet ad rei futuritionem, & præsentiam actualem pro sua duratione, quæ in ipsa futuritione absoluta continetur. Neque enim signa illa statim alterum includit, aut concernit, sed aliud alio prius prioritate maioris vniuersalitatis est: ac proinde diuersas in Deo scientias constituunt, per omnes Theologos; cum tamen futuritio, & actualis rei præsentiam vnicam visionis scientiam constituat per eisdem. Confirmatio secunda ex gaudio, quod, neque in Deo, nisi de actuali præsentia, & possessione boni possibilis dicebatur ex dictis nullius est positione deris: cum falso omnino nitatur exemplo, & principio adhuc

adhuc de nostro gaudio loquendo, ut ostendimus cert.
2. & quavis de eo verum esset, non tamen de Dei
gaudio verum foret; cuius iudicium, ut diximus, æter-
nitatem concernit necessario, extra quam futurum bo-
num non est, sed intra illam pro sua tamen dura-
tione.

9. A posteriori tandem, & absurdo virgentis Dei,
quoad scientiam, immutabilitatem, huiusque in varia-
tione impeti æstimant Recentiores iidem, quia, si
Deus cum res depraesentem adesset, nihil denuo cognoscit,
quod ab æterno non nouerat, nescit quidem quo die
vinit. Ponamus enim tres dies, feriam primam, feriam
secundam, & feriam tertiam: si idem omnino in ho-
rum singulis, & omnibus, quoad existentiam actualem,
& depraesentem singulorum, & omnium, sique cum
illis coexistentiam actualem, depraesentemque iudicat
Deus: ergo cum aduenit feria secunda, vel tertia ni-
hil aliud aliterve cognoscit, ac iudicat Deus de alte-
rariis existentia actuali depraesentem, sique coexistentia
actuali cum alterutra: atqui feria prima ante aduen-
tum secundam non sciebat, nec iudicabat feriam secun-
dam actu, & depraesentem esse, sed fore, seque illi coex-
istiturum, non autem illi depraesentem coexistere actu:
feriaque secunda elapsa, atque accessu tertiæ, coexis-
tisse secundæ, non autem depraesentem feriam secundam
existere, aut se illi coexistere: ergo neque acceden-
te feria secunda scit, aut iudicet depraesentem, &
actu existere, seque illi actu, & depraesentem coexis-
tere.

10. Argumentum hoc ex æquivocatione orta ex
nostro imperfecto modo cognoscendi, & iudicandi de
rebus, ac duratione, seu tempore ipso, ad Deique
scientiam, & iudicium, quod cum tempore non est
(ut dixi) sed cum sua æternitate ortum habet, illud
enim est actu, & nunc depraesentem, erit vel fuit, res-
pectu temporis nostri cum quo iudicamus, est, atque
respectu illorum cognoscit ab æterno Deus esse fore,
vel fuisse, non autem respectu suæ intrinsecæ æternita-
tis, quæ est duratio vnicæ, cum qua iudicat: sique ab
æterno, & in æternum cognoscit feriam secundam in
sua duratione Deo extrinsecæ, in se depraesentem, &
actu existere, seque illi pro ea coexistere: unde, licet
nihil denuo cognoscit, ac iudicat, cum ille dies acce-
dit, scit quo die duos cum illo vivit, & regnat. Ad
formam. Cum dicitur: nunc depraesentem feria secunda
actu est, aut ego coexistit: si illud nunc, & duratio,
quam iudicium illud diuinum concernere significatur
sit feria ipsa secunda est propositio de subiecto non sup-
ponente: ac proinde de qua negandum est suppositum,
si autem concernatur, ut verè solum concerni debet,
nunc æternitatis, cum quo solum iudicat Deus, evanescit
argumentum.

QVÆSTIO IV.

De immensitate Dei.

DVÆ sub hoc titulo æquivocantur à multis
quæstiones; existimantes Dei immensita-
tem idem prorsus, quod eius vbiquitatem
esse; cum tamen vbiquitas seu Dei entita-
tius in rebus præsentia per essentiam, li-
cet ex immensitate oriatur, atque in ea fundetur, diuer-
sum quid ab ea esse, vel inde demonstratur, quod in
ea fundetur. Primum ergo, quod præsentem
de Dei immensitate; in sequenti
verò de eius vbiquitate
agemus.

CERTAMEN I.

Catholica Dei immensitas contra errores, dogmaticè statuitur.

1. **D**Ei immensitatem ij omnes negant, qui negant
eius vbiquitatem. Cum enim hæc ex illa per ne-
cessariam, legitimamque consequentiam inferatur ex
huius, quæ consequens est, negatione ad illius, quæ est
antecedens negationem consequentiam currere necesse
est: Cum celebre Dialecticæ axioma, & principium sit
ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis con-
sequentiam ineuitabiliter tenere. Eos qui vbiquitatem Dei
negant, qu. 5. certam. 1. recenscebimus. In terminis autem
ipsis nemo hactenus, quem viderim, Dei immensitatem
negavit, sed solum, ut dixi eius negando intimam, atque
penitissimam penetratiue, ut sic loquar, in rebus omni-
bus substantialem præsentiam, & vbiquitatem: quare
præter præfatos neminem pro errore negantem Deo im-
mensitatis attributum commemoro.

2. Veritas autem catholica est Deum immensum esse,
definita expressè cap. Firmiter de summa Trinit. Item in
Symbolo Athanasij: *Immensus Pater: immensus Filius:
Immensus Spiritus sanctus*: quibus etiam immensitatis
prædicatum ex communibus Trinitati, atque Deitatis,
vbivis personarum, indiuiduum comes ostenditur. Est
etiam in scriptura expressum. Baruch. 3. *immensus est, &
non habet finem* Ad Ephel. 3. *Vi possitis comprehendere cum
omnibus sanctis: quæ sit latitudo, & longitudo, subli-
mitas, & profundum*, Dei ipsius intrinsecus: neque enim
comparat cum mensura, & coaptatione Dei actuali ad
extrinsecæ loca, quæ vbiquitas Dei est, sed intimam Dei
ipsius dimensionem interminabilem, quæ immensitas est,
corporeorum ad instar describit. Quare Ambrosius eum
locum in commentario suo de immensitate Dei exposuit.
Idem ipsum continetur verbis illis. *Et magnitudinis eius
non est finis*. Psalm. 144. quæ, licet infinitatem Dei per
essentiam tradant, & hanc etiam immensitatem eius
apprimè nos docent. Denique, quæcumque substantia-
lem Dei vbiquitatem, & præsentiam in rebus omnibus,
imo, super effusionem, continent, hanc nobis diuinæ im-
mensitatis veritatem ostendunt. Iob 11. *excessor celo
est: & quid facies? profundior inferno: & unde cognos-
ces? longior terra mensura eius: & latior mari*. Et 2.
Paralip. 6. *Si caelum, & cæli calor non te capiunt,
quanto magis domus ista non te capiet*. Ecclesia demum
de B. Deipara, quotidie canit: *Quem celi capere non po-
terant*, &c. Atque ad Ephel. 4. *Qui est super omnes, &
per omnia, & in omnibus nobis*. Præsentia enim substantia-
lis, quæ omnia futura absolute, & possibilia excedit,
immensitas sanè est.

3. Accedit Patrum omnium consensus, qui, licet eam
immensitatis voce non tradant, immensitatem tamen per
Dei in omnibus substantialem vbiquitatem, imò ultra,
extra, supra, infra, ac circum omnia præsentiam, trad-
dunt. At sine eo respectu ad locum extrinsecum, siue
reale creatum, siue imaginarij spatij ipsam intimam
Dei immensitatem nobis luculenter exposuit Amobius
aduersus gentes appositissima loci, in quo omnia conti-
nentur similitudine. *Præda enim* (inquit) *tu causa es, locus
verum, ac spatium, fundamentum cunctorum, quæcumque
sunt*. Ea enim similitudine loci alia continentis apertis-
simè declaratur Dei immensitas, quæ cunctis spatiis in
seipsa amplior dilatioreque est: quemadmodum spatium,
& locus, quo aliquid continetur, maior ipso necessario
esse debet. Neque absimile Dionys. 1. de diuin. nomi.
*Deum custodiam, & domicilium omnia conseruans, &
continens* appellant. Et cap. 9. *Magnus appellatur Domi-
nus secundum sibi propriam magnitudinem: omni magni-
tudini extrinsecus superfunditur, & supra expanditur,
omnem complectens locum*, &c. cap. 10. *Sedem, & fundum,
in quo omnia firmantur, & recumbunt* esse Deum ait.
Denique excessum hunc, & super effusionem supra om-
nia quæ non tam vbiquitas, quam immensitas est, quæ
cuncta, quasi localiter continentur docere Athenagor.